

Victoriia Mendelo,

PhD student,

Department of Theory and Methodics of Practical Psychology,

The State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

26, Staroportofrankovskaya Str., Odessa, Ukraine

TENDENCIES OF EMOTIONAL INTELLIGENCE RESEARCH

The article covers the process of the historical development of the emotional intelligence concept; as well as the classification of modern approach to this concept in the scientific literature has been created. The purpose of the article is to systemize the modern tendencies of the emotional intelligence research as a component of thinking. To achieve this goal several tasks needed to be solved: to clarify the psychological meaning of emotional intelligence; to systemize the main aspects used in the emotional intelligence research; to describe the psychological models of emotional intelligence. The complex of theoretical methods has been used to solve the given tasks: learning and analysis of scientific literature on the research topic, the systematization of data that characterizes the main aspects and the directions of the scientific process. The given article is the systematic study. The methodological basis of the research consists of the scientific works on psychology of J. D. Mayer, D. Halpern, W. Gray, A. Ortoni, J. Klor, A. Collins, L. S. Vygotskiy, S.L. Rubinstain, A. N. Leontiev, O. K. Tikhomirov, O. Ya. Chebykin etc. The following conclusions have been made during the study: despite the significant amount of types and components of intelligence, their final establishing is still hard to find out. As the result of the current research it was pointed out that the ability models more effectively reveal the emotional intelligence concept. Because they are characterized by the greater practical development and greater reliability of the diagnostic inventory.

Keywords: emotions, emotional intelligence, models of emotional intelligence, emotional thinking, emotional maturity, history of psychology.

Подано до редакції 10.12.2021

УДК: 378.147

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2021-4-7>**Світлана Камінська,**

аспірантка кафедри теорії та історії педагогіки

Київський університет імені Бориса Грінченка,

старший викладач кафедри мовних дисциплін,

Державний університет інфраструктури та технологій,

вул. Кирилівська, 9, м. Київ, Україна,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2968-1677>**СТРУКТУРА ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ – СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО МОРЯКА**

У статті описані та проаналізовані сучасні аспекти та підходи до визначення поняття «позанавчальна робота». Розглянуто її систему, форми, зміст та функції, проаналізована її структура. Зазначено, що метою позанавчальної роботи є додаткова підготовка студента до виконання своїх професійних обов'язків у майбутньому, подолання мовного бар'єру та соціалізація з членами екіпажу через комунікацію. Значний час у діяльності студента займає аудиторна робота, а саме лекційні та семінарські заняття, практичні або лабораторні, але саме позанавчальна робота дає студенту можливість реалізувати свої знання, набути нові через самовиховання та самоосвіту. Актуальність викладеного матеріалу зумовлена потребами майбутнього фахівця морського транспорту у додаткових годинах, виділених на формування іншомовної комунікації під час навчання для безпосередньої адаптації, соціалізації та професійної комунікації під час плавальної практики та професійної діяльності в майбутньому. А також підвищенням вимог до професійної іншомовної комунікації фахівців морського транспорту в сучасних умовах конкуренції на ринку праці, що призводить до оновлення самої системи формування професійної культури. Формою соціальної діяльності студента виступає саме позанавчальна робота. У статті розкривається роль позанавчальної роботи та її можливості під час формування комунікативної культури майбутніх моряків. На шляху вдосконалення професійних комунікативних якостей майбутнього фахівця морського транспорту певну роль відіграє позанавчальна робота. У закладах вищої освіти насамперед віддається пріоритет аудиторній роботі, під час якої формуються та розвиваються тверді навички. Значення позанавчальної роботи

набуває обертів лише останнім часом через вимоги працедавців до розвитку м'яких навичок, які можна розвинути і засобами іншомовної комунікації. У статті визначається, що саме позанавчальна робота сприяє підвищенню зацікавленості студентів в обраній сфері діяльності, розвитку самостійної роботи та саморозвитку, що в свою чергу стимулює прагнення до професійного підходу та творчого пошуку.

Ключові слова: професійна іншомовна комунікація, позанавчальна робота, формування готовності, стандарти фахової підготовки, самодіяльність, плавальна практика.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

В умовах інтеграції України в європейській освітній простір на сучасному етапі розвитку науки та в умовах технічного прогресу швидко оновлюється зміст освіти. Євроінтеграційний напрямок України у сфері освіти і науки відображений в реформах Міністерства освіти і науки України. Метою реформ є затвердити кращі стандарти європейської освітньої і наукової традиції в українському суспільстві. Це проявляється в постійному оновленні і самій орієнтації навчальних планів, програм та силабусів на формування готовності у студентів до професійної іншомовної комунікації та впровадження у вищій школі таких освітніх стандартів, які дадуть змогу забезпечити підвищення якості професійної підготовки засобами іншомовної комунікації.

При постійному обмеженні навчального аудиторного часу, враховуючи психологічні особливості професії моряка, для оволодіння іншомовною комунікацією повною мірою виникає необхідність навчати студентів ефективно працювати в позааудиторний час.

Для цього потрібно удосконалити зміст, форми та методи навчально-пізнавальної діяльності студентів-майбутніх фахівців морського транспорту, організувати навчальний процес таким чином, щоб можна було якнайкраще розвивати і формувати професійно-мовні та культурно-мовні навички студентів.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та перевірити організаційно-педагогічні засади формування іншомовної комунікації у різних формах позанавчальної роботи.

Для досягнення зазначеної мети передбачено виконання таких **завдань**:

1. Охарактеризувати базові поняття позанавчальної роботи.
2. Розкрити педагогічний потенціал позанавчальної роботи у формуванні професійної іншомовної комунікації.

Методи дослідження

Для реалізації мети дослідження та вирішення поставлених завдань були використані наступні методи: *теоретичні* – системно-структурний та системно-функціональний аналіз для розкриття стану розробленості досліджуваної проблеми; узагальнення й систематизації теоретичних аспектів дослідження для обґрунтування форм, функцій та рівнів досліджуваної проблеми; *емпіричні* – бесіда, опитування, методи активного проведення заходів у позанавчальній роботі, експеримент, метод педагогічної діагностики для конкретизації фактичної інформації та діагностичної оцінки формування до професійної іншомовної комунікації; *статистичні* – опрацювання емпіричних

даних та визначення кількісно-якісної інтерпретації результатів дослідження.

Зміст дослідження

Вимоги до рівнів сформованості професійної іншомовної комунікації майбутніх фахівців морського транспорту вказані у конвенції Міжнародної морської організації – ПДНВ 1976 (доповнення вносилися у 1997, 1999 і 2010 роках). Цей документ визначає стандарти фахової підготовки, включаючи іншомовну компетентність як обов'язковий компонент. Міжнародна конвенція – одна з базових морських конвенцій, прийнятих під егідою Міжнародної морської організації, яку підписали більше ніж 70 країн світу, в тому числі й Україна.

Важливість формування іншомовної комунікації наголошується в низці документів Ради Європи: оновленій Європейській довідковій рамці «Про ключові компетентності для навчання впродовж життя» від 22 травня 2018; «Білінгвальна освіта: основні стратегічні завдання» (1998); «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (2001); «Європейський мовний портфель» (2002) та в законах України: «Про Освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти. В останній зазначено, що «ключовим завданням освіти у XXI столітті є розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє» (Указ Президента України № 344, 2013). Там же визначено мету Національної стратегії. А саме «підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства та економіки; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя. Стратегічним напрямком розвитку освіти є створення та забезпечення можливостей для реалізації різноманітних освітніх моделей» (Указ Президента України № 344, 2013).

У сучасному світі професіоналу будь-якої сфери зайнятості, аби мати попит на ринку праці, швидко побудувати кар'єру і досягнути успіху, необхідно оволодіти вміннями професійної комунікації; бути здатним самостійно застосовувати теоретичні знання у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях. Зростаюча актуальність цієї проблематики пов'язана зі змінами, які відбуваються в системі освіти, змінами освітніх і особистісних орієнтирів, вимог до професійної діяльності.

Про важливість позанавчальної роботи наголошував у своїй доповіді міністр освіти і науки України С. Шкарлет на Всеукраїнському форумі «Позашкільна освіта без бар'єрів. Модель майбутнього», 2021.

Заохочування та спонукування студентів до різних видів позанавчальної роботи позитивно впливає на

розвиток зацікавленості та уваги до майбутньої професії, раціоналізації самостійної роботи та самовдосконалення, посиленню власних вимог до творчого пошуку, оцінюванню власної діяльності у професійній сфері.

Кондрашова Л. В. вважає, що позааудиторна робота ставить студента в умови, близькі до самостійної фахової діяльності. Позааудиторна робота стимулює формування особистості майбутнього фахівця за умови професіоналізації всіх виховних впливів на студентів, а також передбачає обґрунтування й реалізацію цілей, змісту, функцій, методів і організаційно-педагогічних форм позааудиторної діяльності студентів, спрямованих на розвиток їхньої активності, самодіяльності й самоврядування (Кондрашова, 1988).

Позааудиторна робота для студентів, майбутніх фахівців морського транспорту – є одним з інструментів комунікативного розвитку, що передається через міжособистісні взаємодії тих, хто спілкується. Це дозволяє викладачеві більш досконало досліджувати форми і види власних дій студента, що призводять до подолання мовленнєвого та культурного бар'єру під час плавальної практики у змішаному екіпажі та встановлення професійних контактів.

Словник-довідник з професійної педагогіки (за ред. А. В. Семенової) визначає позааудиторній роботу, як сукупність виховних впливів, що забезпечують цілеспрямованість, систематичність, послідовність, сполучення педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю студентів.

Педагогічний словник (за ред. М. Д. Ярмаченка) дає своє тлумачення позааудиторній роботі, як спеціально організованим і цілеспрямованим позааудиторним заняттям та системі пізнавальних і виховних заходів, метою яких є поглиблення та розширення знань, отриманих в умовах навчального процесу, формуванню творчих здібностей, наукових інтересів, різноманітних умінь і навичок.

Вивчаючи роботи сучасних українських дослідників ми можемо побачити, що вже були виокремлені:

- Система позааудиторної роботи. В своїй роботі «Організація позааудиторної виховної роботи з формування комунікативної культури майбутніх учителів» говорить, що Система позааудиторної роботи як цілісне явище складається з компонентів, які взаємообумовлюють один одного, а їхня взаємодія призводить до утворення нових якостей особистості та спрямована на досягнення суспільно значущого результату. Основними складовими компонентами системи позааудиторної роботи вищого навчального закладу, які становлять її структуру, є: загальна мета діяльності (цільова настанова), конкретизовані цілі та завдання позааудиторної роботи в цьому навчальному закладі, основні напрямки та зміст, її виховні функції, способи досягнення мети (Гаврилюк, 2013).

- Зміст позааудиторної роботи, що визначається відповідно до завдань, мети, особливостей виховного процесу навчальної групи, закладу освіти, соціально-політичного курсу країни.

- Форми позааудиторної роботи. До форм позааудиторної виховної роботи у закладі вищої освіти, що сприяють особистісному самовдосконаленню студентів належать: діяльність творчих студій, конференції, дискусійні клуби, зустрічі з письменниками, поетами, художниками, акторами, екскурсії, походи, свята, вечори дозвілля, конкурси та ін. Про це зазначає у своїй статті «Зміст, структура та особливості організації позааудиторної роботи майбутнього вчителя як складова його особистісного самовдосконалення» Уйсімбаєва Н. В. Складовими позааудиторної роботи, що забезпечують підготовку та включення майбутніх вчителів до самоосвітньої діяльності, визначено самостійну навчальну роботу та науково-дослідницьку діяльність майбутніх вчителів (Уйсімбаєва, 2015).

- Функції позааудиторної роботи. Основними функціями позааудиторної виховної роботи вищої школи, на думку Гаврилюка О., є: «інформативно-освітня функція, що сприяє процесу засвоєння, розширення та поглиблення знань, умінь і навичок студентів, їхнього інтелекту; мобілізаційно-регулятивна функція як процес мобілізації та подальшого розвитку емоційних і вольових якостей особистості; аксіологічна функція як процес формування у студентів особистісно значущих цілей, соціально ціннісних якостей, ціннісних орієнтацій, способів поведінки; функція корекції, оскільки позааудиторна діяльність надає можливість коректувати вплив зовнішнього оточення своїми ціннісними нормами, виробленими та прийнятими всіма членами певного учнівського об'єднання; творча функція, що сприяє реалізації і подальшому розвитку творчих можливостей майбутніх учителів; комунікативна функція; компенсаторна функція, що допомагає студентам повірити в себе, задовольнити потребу в досягненні успіху у сфері своєї професійної діяльності, у сфері творчості та спілкування; паралельна функція як спосіб розрядки від напруженої пізнавальної діяльності під час теоретичного навчання» (Гаврилюк, 2013).

Про своє розуміння позааудиторної роботи писав Коваль В. Ю. «Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів». Позааудиторна робота дає можливість використання її для виховання культури міжособистісних відносин студентів. Насамперед, ми повинні зрозуміти, що позааудиторна діяльність у ЗВО «будується не для студентів, а зі студентами з урахуванням їх інтересів та можливостей» (Коваль, 2009). Ця робота проводиться у формі різноманітних заходів у групі, на факультеті, у закладі вищої освіти; стимулює формування особистості майбутнього фахівця.

Своє бачення позааудиторної роботи висловлює Смалько О. у статті «Позааудиторна виховна робота як чинник професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців» говорячи про те, що позааудиторна робота є логічним продовженням аудиторних занять і проходить паралельно з ними, допомагає студентам успішно навчатися, розвиває ініціативу, сприяє розумовому, фізичному, естетичному вихованню, задовольняє їхні культурні запити та спрямо-

вує їх активність на творчу корисну діяльність (Смалько, 2014).

На сьогоднішній день у сучасних дослідників не існує загального розуміння терміну «позааудиторна робота». Такі поняття як «позааудиторна робота», «самостійна робота», «домашня робота» інколи визначаються як синоніми.

Гусак Т. М., Малінко О. Г. у своїй роботі «Підвищення самостійності студентів під час вивчення іноземних мов» говорять про самостійну роботу студента, як про форму організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі (Гусак, Малінко, 2000).

Кучерява О.Ю. говорить про те, що самостійна робота студентів пов'язана з оволодінням встановленим обсягом знань і придбанням необхідних вмінь у предметній області навчальної дисципліни. І визначає наступні основні складові частини самостійної роботи:

- засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни;
- оволодіння практичними завданнями дисципліни;
- виконання індивідуальних завдань (Кучерява, 2009).

Домашня робота — це завдання, що задається викладачем студентові для самостійного виконання після занять. Домашнє завдання покликане закріпити знання вивченого на занятті матеріалу, засвоєння якого носить концентрований характер.

До поняття «позааудиторна робота» входить корегування індивідуального навчання кожного окремого студента, під час різноманітних видів роботи. Такими видами виступають:

- індивідуальної форми: реферати, повідомлення, консультації;
- групової форми: диспути, заняття в гуртках, робота в клубах;
- масової форми: вікторини, олімпіади, конференції, семінари, турніри.

Гаврилюк О.О. під індивідуальною діяльністю визначає самостійну роботу студентів, спрямовану на самовиховання, на виконання завдань викладача та доручень студентського колективу. Групова діяльність залучає зазвичай невелику кількість студентів і спрямована на виявлення і розвиток інтересів та творчих здобутків, впливає на поглиблення знань з дисципліни, удосконалює професійні вміння та навички, надає нову інформацію з дисципліни. Масові форми роботи є найпоширенішими у закладах вищої освіти. Вони розраховані на велику кількість учасників. Таким формам позааудиторної роботи притаманні такі особливості, як великий емоційний вплив, урочистість, яскравість. Не слід збувати, що такі форми мають як пізнавальну, так і розважальну спрямованість, але зі свого боку мають і широкі можливості для активізації діяльності студентів (Гаврилюк, 2007).

Мельник М. В. в своєму дослідженні дотримується думки про те, що ефективними засобами, що сприяють творчій самореалізації студентів, є саме система групових, індивідуальних та масово виховних форм діяльності, до участі в яких залучається максимальна кількість студентів. Що ще раз доводить доцільність проведення різних форм позааудиторної роботи для удосконалення професійних навичок (Мельник, 2005).

«Позааудиторна робота у закладі вищої освіти дає можливість залучити значну кількість учасників, а на сьогодні ще і з використанням комп'ютерних мереж Інтернет та телефонних месенджерів, що дозволяє повніше та ширше вирішувати завдання професійного навчання» (Кучерява, 2009).

Результати

На нашу думку позааудиторна робота готує до сучасних вимог ринку праці. Базовою метою є виконання загальноосвітніх і практичних задач, пов'язаних з майбутньою професією студента. Це робота, яка регламентується вимогами до навчального процесу під час аудиторних занять. Це робота, яка має торкатися питань наукової діяльності студента і надихати на творчі виконання різноманітних фахових завдань, тим самим надавати можливість для удосконалення особистості з високим рівнем загальнокультурного розвитку.

Для формування готовності до професійної іншомовної комунікації майбутнього моряка під час позанавчальної роботи нами проведена низка анонімних анкетувань серед студентів денної форми навчання других, третіх та випускних курсів спеціальності: «Судноводіння», «Управління технічними системами на водному транспорті», які вже мали досвід плавальної практики на судах з англійськими членами екіпажу, серед яких в своїй більшості виступають філіппінці, греки, поляки, португальці, і зіткнулися з проблемою мовного бар'єру. В тестуванні було опитано 40 студентів. Опитування проводилося у 2021 році у Державному університеті інфраструктури та технологій, місто Київ.

На питання, пов'язані з розумінням співбесідника, який розмовляє іноземною мовою, під час виконання професійних обов'язків та повсякденного спілкування на кораблі, значна кількість студентів мали труднощі у розумінні, у безпосередньому спілкуванні, у наданні відповідей. Що призводило до завершення розмови без досягнення мети спілкування та порозуміння (рис. 1-6).

Ми склали тести для опитування та виявлення готовності майбутніх моряків до професійної іншомовної комунікації під час плавальної практики. Інформація отримана нами дала нам змогу зрозуміти на які аспекти в професійному іншомовному спілкуванні потрібно звернути увагу. Окрім того, анкетування дозволило зробити прогнози потенціалу студентів та їх готовності до саморозвитку у позанавчальній роботі.

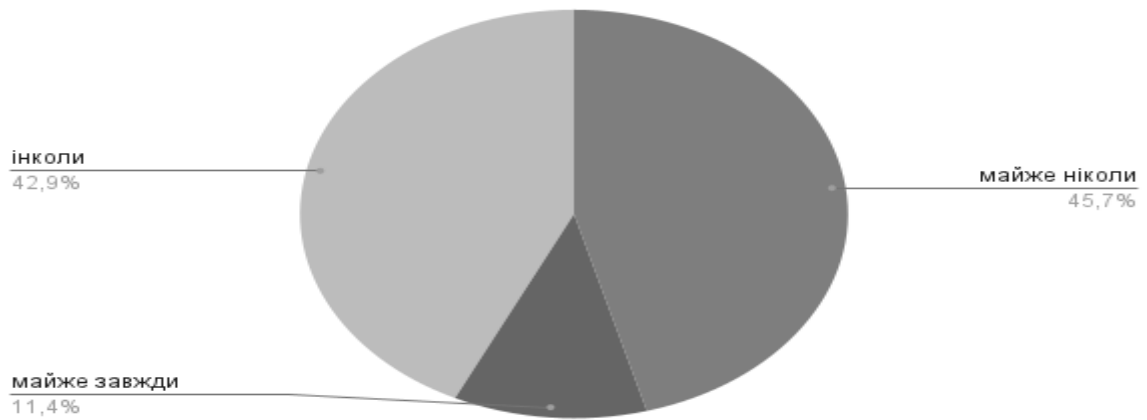

Рис. 1. Чи намагаєтесь Ви припинити розмову, коли не розумієте тему бесіди чи самого співбесідника?

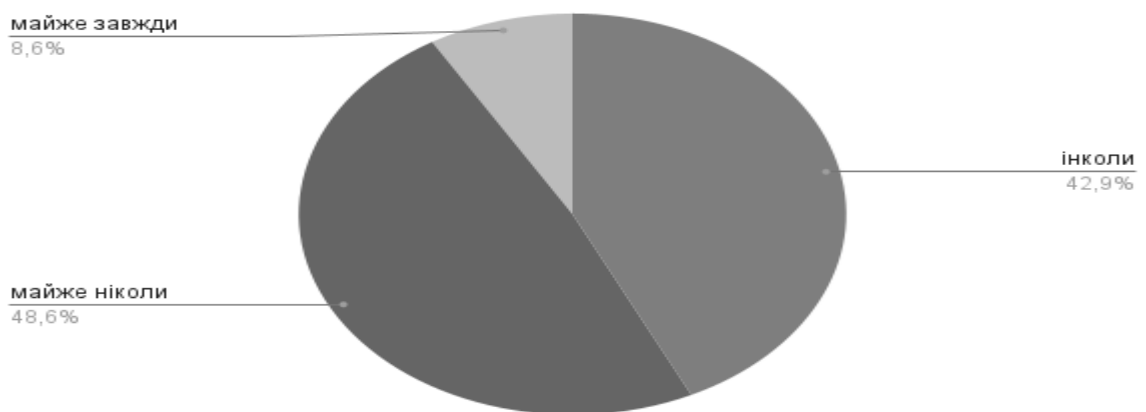

Рис. 2. Чи уникаєте Ви вступати в бесіду з незнайомим членом екіпажу через те, що невпевнені в своєму рівні володіння іноземною мовою?

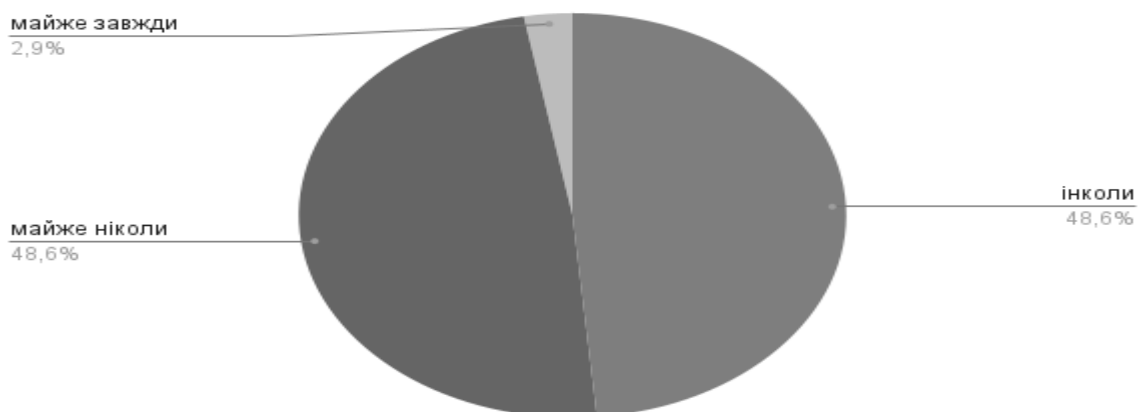

Рис. 3. Чи були у Вас під час розмови професійною іноземною мовою непорозуміння (коли Ваші слова розуміли по-іншому), що призвело до непорозумінь у професійній діяльності?

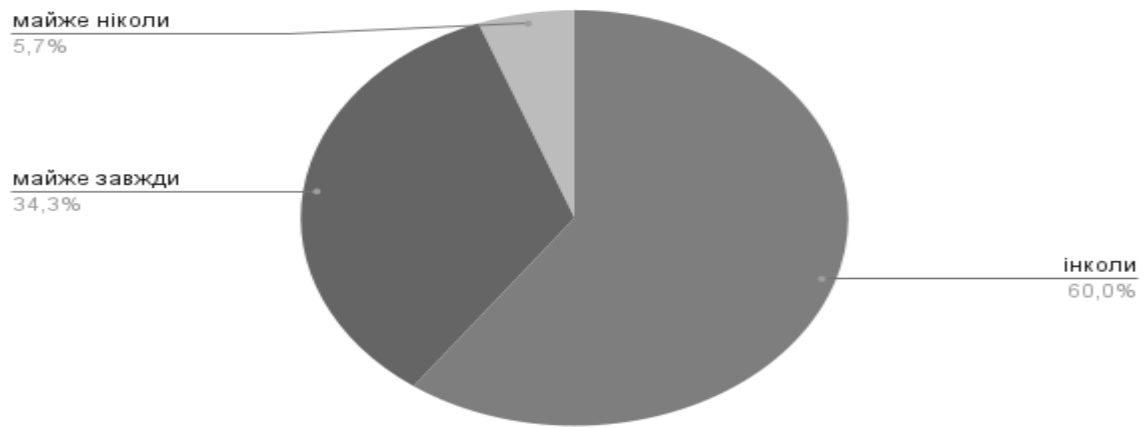

Рис. 4. Чи користуєтеся Ви невербальними засобами спілкування (жестами, мімікою), коли не можете пояснити свою думку співбесіднику іноземною мовою?

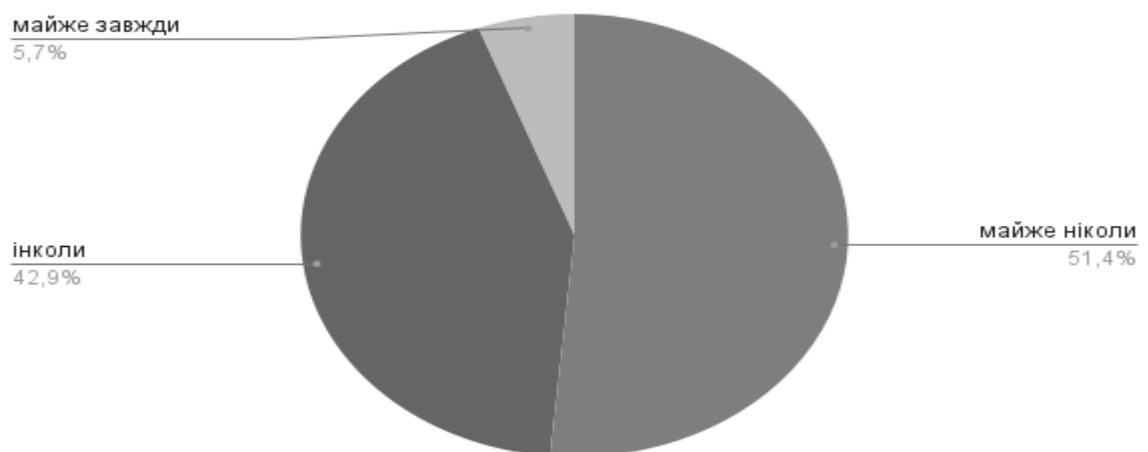

Рис. 5. Чи змінюєте Ви тему розмови тільки тому, що не маєте достатнього професійного рівня знань з обговорюваного питання іноземною мовою?

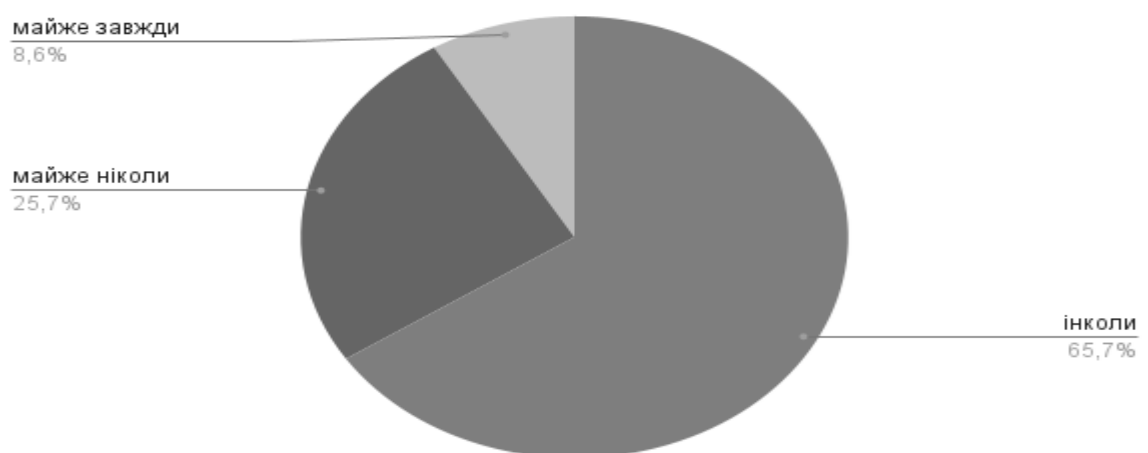

Рис. 6. Чи були у Вас випадки, коли Вашу мову (чи то вимову) виправляв Ваш співбесідник під час спілкування іноземною мовою?

Проаналізувавши результати анкетування студентів нами була організована позанавчальна робота, а саме робота в гуртках (науковий гурток «Досягнення успіху») та робота в клубах. Проведена індивідуальна робота зі студентами (бесіди, консультування, опрацювання проф. літератури та усні повідомлення).

Висновки

Охарактеризовано ключові поняття позанавчальної роботи та визначено, що значна роль у формуванні іншомовної комунікації майбутнього фахівця морського транспорту належить саме позанавчальній роботі.

Розкритий педагогічний потенціал позанавчальної роботи у формуванні професійної іншомовної комунікації засобами визначених видів роботи, які включають різноманітні форми. Принцип партнерства між студентом і викладачем сприяє більш поглибленому процесу навчання, яке можливе завдяки позана-

вчальній роботі, зокрема спонукає студента до пізнавальної діяльності, яка зі свого боку призводить до самовдосконалення.

Визначено, що саме позанавчальна робота надає можливість студенту обирати напрямок навчання, в якому він найбільше зацікавлений, завдяки чому навчання відбувається без примусу, що призводить до самоосвіти студента.

Отримані результати показали, що нейтральні тести з професійної іншомовної комунікації виявили низку питань з професійного іншомовного спілкування під час плавальної практики, пов'язаними як з мовним, так і з психологічним бар'єрами. Подальший розвиток дослідження буде безпосередньо пов'язаний з формуванням готовності студентів до професійної іншомовної комунікації у різних формах позанавчальної діяльності.

Література

1. Архипова І. А. Найкращі тести самодіагностики особистості старшокласників і студентів. Психологічний практикум. СПб: Наука і техніка, 2009. 288 с.

2. Гаврилюк О. О. Організація позааудиторної виховної роботи з формування комунікативної культури майбутніх учителів (на матеріалі курсу «іноземна мова, професійно спрямована»). *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Вип. 2. 2013. С. 82–83.

3. Гаврилюк О.О. Формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами поза аудиторної роботи.: Дис. канд. пед. наук: 13.00.04.- 2007. 205с.

4. Гусак Т. М., Малінко О. Г. Підвищення самостійності студентів під час вивчення іноземних мов: К.: Педагогіка і психологія. 2000. № 4. С. 56.

5. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів: Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Педагогіка, психологія, соціологія. 2009. № 6. С. 19–23.

6. Кондрашова Л. В. Позааудиторна робота з педагогіки в педагогічному інституті. Одеса: Вища школа, 1988. 160 с.

7. Кучерява О. Ю. Форми та види поза аудиторної роботи з математики в педагогічному університеті. Дидактика математики: Проблеми та дослідження. 2009. №31. С.79–83.

8. Мельник М. В. Формування професійних знань учнів професійних училищ у процесі позаурочної роботи з природничо-математичних дисциплін.: Дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2005. 185 с.

9. Словник-довідник з професійної педагогіки. За ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221с.

10. Смалко О. Позааудиторна виховна робота як чинник професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців: *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки*. 2014. № 8. С. 77–81.

11. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента

України № 344/2013 від 25.06.13 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 12.12.2021).

12. Уйсімбаєва Н. В. Зміст, структура та особливості організації позааудиторної роботи майбутнього вчителя як складова його особистісного самовдосконалення: Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, Кіровоград, Україна, 2015. с. 69-71.

13. Ярмаченка М. Д. Педагогічний словник. К. : Пед. думка, 2001. 561с.

References

1. Arkhipova, I. A. (2009). *Luchshye testy samodiagnostiki lichnosti starsheklassnikov i studentov [The best tests of autodiagnosics senior pupils and students]*. Saint Petersburg: Nauka i Tehnika [in Russian].

2. Havryliuk, O. O. (2013). Organizatsiia pozaaudytornoi vykhovnoi roboty z formuvannia komunikativnoi kultury maibutnikh vchyteliv [The organization of extracurricular educational work on the formation of communicative culture of future teachers]. *Journal of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 2 [in Ukrainian].

3. Havryliuk, O. O. (2007). Formuvannya komunikativnoyi kultury maibutnikh uchyteliv za dopomohoyu poza audytornoyi roboty [Formation of communicative culture of future teachers by means of extracurricular activities]. *Candidate`s thesis* [in Ukrainian].

4. Husak, T. M., Malinko O. H. (2000). Pidvyshchennya samostiynosti studentiv pid chas vyvchennya inozemnykh mov [Increasing the independence of students in learning foreign languages]. *Pedahohika i psykholohiya – Pedagogy and psychology*, 4. Kyiv [in Ukrainian].

5. Koval, V. Yu. (2009). Systema pozaaudytornoi diyalnosti studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv: Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu [The system of extracurricular activities of students of higher educational institutions: Scientific works of Donetsk National Technical University]. *Seriya: Pedahohika, psykholohiya, sotsiolohiya – Series: Pedagogy, Psychology, Sociology*, 6 [in Ukrainian].

6. Kondrashova, L. V. (1988). *Pozaaudytorna robota z pedahohyky v pedahohichnomu instytuti [Extracurricular work on pedagogy at the Pedagogical Institute]*. Odesa: Vyscha shkola [in Ukrainian].
7. Kucheryava, O. Yu. (2009). *Formy ta vydy poza audytornoyi roboty z matematyky v pedahohichnomu universyteti [Forms and types of extracurricular work in mathematics at the Pedagogical University]*. *Dydaktyka matematyky: Problemy ta doslidzhennya – Didactics of Mathematics: Problems and Research*, 31[in Ukrainian].
8. Melnyk, M. V. (2005). *Formuvannya profesiynykh znan uchniv profesiynykh uchylyshch u protsesi pozaurochnoyi roboty z pryrodnycho-matematychnykh dystsyplin [Formation of professional knowledge of students of vocational schools in the process of extracurricular work in natural sciences and mathematics]*. *Candidate's thesis*. Vinnytsya [in Ukrainian].
9. Semenova, A. V. (2006). *Slovyk-dovidnyk z profesiynoyi pedahohiky [Dictionary of professional pedagogy]*. Odesa: Palmyra [in Ukrainian].
10. Smalko, O. (2014). *Pozaaudytorna vykhovna robota yak chynnyk profesiyno-osobystisnoho stanovlennya maybutnikh fakhivtsiv [Extracurricular educational work as a factor in the professional and personal development of future professionals]*. *Scientific Bulletin of the Eastern European National University named after L. Ukrainka – Naukovij visnik Shidnoevropeiskoho natsionalnogo universitetu imeni L. Ukrainky* [in Ukrainian].
11. *Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro Natsionalnu stratehiyu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku 25.06.13 № 344/2013 [Decree of the President of Ukraine About the National Strategy of the Development of Education in Ukraine until 2021 June 25, 2013 № 344/2013]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Uysimbayeva, N. V. (2015). *Zmist, struktura ta osoblyvosti orhanizatsii pozaaudytornoi roboty maybutnoho vchytelya yak skladova yoho osobystisnoho samovdoskonalennya [Content, structure and features of the organization of extracurricular work of the future teacher as a component of their personal self-improvement]*. Kirovohrad: Kirovograd State Pedagogical University [in Ukrainian].
13. Yarmachenka, M. D. (2001). *Pedahohichnyy slovnyk [Pedagogical dictionary]*. Kyiv: Ped. Dumka [in Ukrainian].

Svitlana Kaminska,

PhD student of the Department of Theory and History of Pedagogy,

Borys Hrinchenko Kyiv University,

senior lecturer of the Department of Language Disciplines,

State University of Infrastructure and Technology,

9, Kyrylivska Str., Kyiv, Ukraine

STRUCTURE OF EXTRACURRICULAR ACTIVITY IS THE COMPONENT OF THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION OF THE FUTURE SEAMAN

The article describes and analyzes modern aspects and approaches to the definition of extracurricular activity. Its system, forms, content and functions were considered in this article and its structure was also analyzed. It is stated that the purpose of extracurricular activity is to prepare the student to perform his/her professional duties in the future, to overcome the language barrier and to socialize with crew members by means of communication. Significant time in the student's pastime is occupied by classroom activity, such as lectures and seminars, practical or laboratory classes, but it is extracurricular activity that gives students the opportunity to implement their knowledge and acquire new ones through self-education. The relevance of the presented material is about to the needs in additional hours of future maritime transport specialists allocated for the formation of foreign language communication during their studying for direct adaptation, socialization and professional communication during their marine practice and professional activity in the future. As well as increasing the requirements for professional foreign language communication of maritime transport professionals under modern conditions of competition in the labor market, which leads to the renewal of the system of professional culture. Extracurricular activity is a form of student's social work. The article reveals the role of extracurricular activity and the opportunities in the formation of communicative culture of future seamen. Extracurricular activity plays a role in improving the professional communication skills of the future maritime transport specialist. The priority in higher education institutions is given to classroom work, during which hard skills are formed and developed. The importance of extracurricular activity is becoming very important just recently due to the requirements of employers to develop soft skills that can be developed through foreign language communication. It is defined that extracurricular activity helps to increase students' interest in the chosen field of activity, to develop independent work and self-development, which stimulates the desire for a professional approach and creative search.

Keywords: professional foreign language communication, extracurricular activity, formation of readiness, standards of professional training, initiative, marine practice.

Подано до редакції 12.12.2021